

KULTURMINNEPLAN for Frosta kommune

DEL 2

Kulturmiljøet Tautra

Oversikt over registrerte kulturminner :

ARKIV	NAVN PÅ KULTURMINNET	Gårds/Bruksnummer	SIDETALL
	Tautra kloster		Tautra
	Tautra Mariakloster		Tautra
	Vegen til Tautra		Tautra
6.2.1	Bauta på Tautra - Tautervegens far		Tautra
6.2.2	Klokketårn – Tautra kirkegård		Tautra
6.2.3	Tautra kai	86/25+26 Tautra kai	Tautra
6.2.4	Tautra fyrlykt	86/2 Tautra mellom	Tautra
6.2.5	Navneplate, Tautra fyrlykt	86/2 Tautra mellom	Tautra
6.2.6	Oljehuset på Tautra	86/2 Tautra mellom	Tautra
6.2.7	Fortøyning i Sørhavna på Tautra	86/5 Sørhamna	Tautra
6.2.8	Cuba, Tautra	86/6 Cuba	Tautra
6.2.9	Fortøyninger ved Cuba på Tautra	86/6 Cuba	Tautra

Her kan du lese mer om Tautra :

FORFATTER	TITTEL	KILDE
-	Tautra kloster-	-

-	Tautra Mariakloster	-
Bakken, Tore	Fiskerihistorie fra Tautra	Frosta før og no 2018
Gunnarson, Jonas	Utdrag av telefonsaken for Tautra	Frosta før og no 2018
Juberg, Bjørn Olav	Tautra idretts-, og ungdomslag 100 års-jubileumsberetning	
Stavseth, Ola	Tautra	Frosta før og no 2017
Stavseth, Ola	Stortingsmann Anders Gotaas – fra Frosta og Tautra søndre	Frosta før og no 2014
Stavseth, Ola	Tautra som karantenemål	Frosta før og no 2014

TAUTRA KLOSTER

Klosteret på Tautra, eller *Monasterium sanctæ Mariae de Tuta insula*, som var det opprinnelige navnet, ble grunnlagt av cisterciensermunker i 1207.

Cistercienserordenen gikk ut fra klosteret Cîteaux ved Dijon i Frankrike. I Norge slo de seg først ned i Lyse kloster ved Bergen. I 1205 dro noen av munkene derfra for å stifte et nytt kloster i Trøndelag.

Valget falt på Tautra. En av årsakene til dette stedsvalget kan være at betingelsene for hage-, og jordbruk var gode, og at beliggenheten på øya Tautra ga trygghet og ro. Det kan også hatt betydning at Munkholmen kloster utenfor Trondheim og Munkeby kloster ved Levanger lå like i nærheten. Tautra kloster ble innvidd i 1207 til Jomfru Marias ære – noe for så vidt alle cistercienserklostre er.

Det gikk ikke lang tid før klosteret fikk stor makt i distriktet. Allerede i 1220-årene ble abbeden på Tautra regnet som kandidat til å bli erkebiskop. Klosteret rådde over anseelige mengder jordegods i Trøndelag og på Nord-Møre. Alt i alt var 167 gårder i klosterets eie, og 22 av dem lå på Frosta.

Gjennom det 15. århundre gjorde flere parallelle oppløsningsprosesser seg gjeldende, og det finnes nesten ingen informasjon om Tautra kloster på den tiden. Fra klosterets siste tid som kloster finnes det derimot rikholdige opplysninger.

Mathias Henriksøn, født i Danmark var abbed på denne tida. Han misbrukte stillinga si og pantsatte mye av klosterets eiendom, og det gjaldt både gårder og løssøre. Det tok ikke lang tid før det meste av klosterets gods og gull var satt over styr. Mathias Henriksøn ble senere abbed ved Hovedøya i

Oslofjorden, og her fortsatte han sitt noe utsvevende liv. Etter ei tid kom han tilbake til Tautra. Livsførselen hans forbedret seg ikke, og erkebiskop Olav Engelbrektson fikk omsider stilt abbeden for en geistelig domstol. Olav Engelbrektson var for øvrig den siste erkebiskopen i Norge .

I dag er det bare en ruin av den gamle klosterkirka som kan ses på Tautra. Katolske kirker hadde som regel flere altere, og klosterkirken på Tautra hadde nok også minst to altere. Klosterkirka må ha vært solid og vakker - en pryd for omgivelsene.

Klosteret hadde fullt utstyr av både båter og garnbruk, smedredskaper, glassmesterverktøy, og alt de overhodet trengte for å klare seg selv. Både sølvskjeer, kobberkjeler, messing-, og tinnkar fantes nok i rikelig monn.

På mange måter representerte klostrene det internasjonale og nye og fungerte som kultursentre. Munkene ble lært opp til å lese og skrive, og kilder sier at det på Tautra fantes et bibliotek med 75 bind like før reformasjonen.

Magnus Lagabøte overleverte sin nye landslov til lagmannen på Frostatinget i 1274. Den nye loven for hele Norgesriket var utbredt, og man må anta at det fantes minst et eksemplar av Landsloven i biblioteket på Tautra kloster!

Det utfoldet seg omfattende arbeidsaktivitet både i og rundt klosteret. Cisterciensermunkene var førsteklasses handverkere og ivrige hagedyrkere. Det er rimelig å tro at dette også har virket inn på omgivelsene rundt klosteret. Bær-, og frukthager på Frosta var nok oftest en inspirasjon fra klosterhagen. Fremmede vekster, urter til krydder og medisinsk bruk ble også dyrket her og senere spredd utenfor klosteret. Munkene importerte også husdyr og bidro blant annet til å ale fram en bedre sauerase i distriktet.

En egen sauerase - Tautersauen, fantes tidligere, men er nå utryddet. Tautersauen var spesielt kjent for at den hadde mye finfibret ull og lignet på spansk merinosau med tanke på illkvaliteten.

Klosteret ble sekularisert i 1537, og ruinene eies i dag av Fortidsminneforeningen. Tautra klosterruin var Fortidsminneforeningens første eiendom.

Klostertradisjonen på Tautra er videreført med opprettelsen av Tautra Mariakloster i 2003.

TAUTRA MARIAKLOSTER

Like ved klosterruinene på Tautra ligger det nye Tautra Mariakloster som ble innviet 23. mars i 2006. Her slo seks cisterciensernonner seg ned ved innvielsen, etablerte seg og bygget nytt og permanent kloster. I utgangspunktet ble det oppretta et midlertidig rett ved ruinene, men det viste seg fort at på grunn av den generelle turiststrømmen til Tautra, så dette var et lite egnet sted for klosterdrift. Etter hvert har antall nonner økt, og det er blitt behov for å utvide, også med egen sykeavdeling.

Grunnleggerne av Tautra Mariakloster kom fra Mississippi Abbedi i Iowa, USA i 1999. Tautra Mariakloster er nå et helt selvstendig kloster.

Grunnsteinen for det nye Tautra Mariakloster ble lagt ned av dronning Sonja i mai 2003, og klosteret ble overrakt til nonnene i juli 2006.

Klosterkirka ble innvidd 25.mars 2006, og denne datoen markerer starten på Tautra Mariakloster som selvstendig etter at søster Rosemary ble valgt til klosterets første priorinne.

Tautra Mariakloster har et bruttoareal på 2039 m², og av dette består 552 m² av innvendige hager.

Bygningen, som inneholder alle de funksjoner som et cistercienserkloster skal, er satt opp som en limtrekonstruksjon som er kledd med Ottaskifer utvendig. Tautra Mariakloster er et prektig bygg og har mottatt flere priser for sin spesielle arkitektur.

I tillegg til selve klosteranlegget er det satt opp et eget bygg – Tjelden - som rommer visningssenter og salgsutsalg for klosterets varer. Tautra Mariakloster produserer urtesåper og kremer som selges til inntekt for klosterets drift.

Bortsett fra klosterkirka så er Tautra Mariakloster stengt for gjester utenfor cistercienserordenen.

Klosterkirka er åpen hele dagen, og alle ønskes velkommen til å være med under tidebønnene og messene som holdes her.

Klosterkirka er et helt ekstraordinært bygg som er verdt et besøk.

Altertavla i kirka består av glass rett ut mot Trondheimsfjorden og Leksvikfjellene.

Vekslende vær og lys kommer inn i kirka og gjør at den skifter karakter sammen med årstidenes skiftinger.

Alteret inneholder relikvier og er laget av larvikitt – Norges nasjonalstein.

Alteret ble gitt av en privatperson ved åpning av det nye klosteret.

Cistercienserordenene lever etter St. Benedikts regel som er skrevet i det sjette århundret.

Nonnene sier selv dette om sin levemåte (fra www.tautra.no) :

" Vi lever en monastisk livstil, etter St Benedikts regel tolket av Cistercienserordenens konstitusjoner. Vårt liv som cisterciensere legger vekt på bønn, stillhet, ensomhet, kunsten av å bo sammen i fellesskap, manuelt arbeid og gjestfrihet. Mange som leter etter fred og et dypere forhold til Gud kommer hit. Vi synger tidebønnene på norsk sju ganger om dagen. Vi har som mål å tjene til livets opphold ved å produsere urtesåpe og hudkrem. Dette arbeidet gjør vi som en bønn om fred".

Informasjonsbrosjyren er utgitt av Frosta kommune og utarbeidet av Torgunn Østbø.

Mer info – www.visitfrosta.no

Vegen til Tautra

Kommunikasjonen mellom Tautra og omverdenen har alltid gått via sjøen – båter anløp øya og ved hjelp av utror kom både folk og varer til og fra øya. I 1934 kom kai på plass, og det ble letter å komme til og fra. D/S «Frosta» gikk fast mellom Frosta og Trondheim, (Fånes – Småland – Holmberget - Tautra) og retur om ettermiddagen. Likevel var det utfordringer å komme fra Tautra til Frosta og tilbake igjen. I 1955 satte tautringene ned en komite for å arbeide med bedre kommunikasjon over Svaet – Tautra Trafikknemnd. Ei kommunal båtrute mellom Småland og Tautra ble opprettet i 1956; fra 1971 mellom Holmberget og Tautra. Mange forslag ble gjennom åra lagt fram – og forkastet. Men ønsket om veg sto fast. I 1975 ble det i et ekstraordinært fylkesting vedtatt å bygge veg over Svaet. Arbeidet startet sommeren 1975. Stein ble hentet fra Frostasida og kjørt med tre dumpere ut og tippet av i Svaet og vegen eller moloen vokste raskt. Rundt 300000 kbm masse, ca 170 tonn dynamitt og rundt 3000 kbm betong gikk med før vegen forsiktig ble tatt i bruk før jul i 1976. Offisiell åpning foregikk 26.mai 1979.

Allerede lenge før steinfyllinga over Svaet var på plass kom protester fra naturvernhold: moloen ville stenge for gjennomstrømmingen av sjøen i Svaet, og dermed ødelegge for fuglelivet på øya. Likeså ville rovdyr få lettere adgang til øya. Det viste seg snart at de som protesterte hadde mye rett: forholdene for fuglelivet endret seg vedlig, og tiltak ble nokså fort etterspurt.

Lydsperre for å skremme rovdyr fra å ta seg over moloen ble prøvd, likeså begrenset jakt. Like fullt kom rovdyr over og forsynte seg grovt av matfatet. Antallet fugler ble redusert dramatisk.

Rundt 400 m av steinfyllinga ble vedatt fjernet og erstattet med bru. Arbeidet startet 1.april 2001 og den nye brua med rovdyrspærre ble åpnet 8.mai 2003 av Dronning Sonja. Prislapp for Tauterbrua ble ca 43 mill – rundt 4 mill mindre enn hele molo-prosjektet hadde kostet.

Vegforbindelsen til Frosta medførte ei helt ny tid for tautringene, nå kunne de reise til Frosta når de selv ønsket! Vegen har også ført til at turister i tusentall besøker øya og alt det den har å by på: klosterruiner, historie, nytt og moderne klostersonn, servering, overnatting, fugler, merkelige stier, ro, sjø, meditasjon og trivsel.....

FROSTA KOMMUNE

REGISTRERING AV KULTURMINNER

Bauta på Tautra

«Tautervegens far»

Veg til Tautra var en gjenganger i kommunal og fylkeskommunal sammenheng, og for så vidt også hos statlige myndigheter i mange år før det under ekstraordinært fylkesting 12.juni 1975 ble vedtatt at det skulle bygges veg over Svaet. Arbeidet med vegfyllinga startet sommeren 1975, og vegen ble offisielt åpnet lørdag 26.mai 1979. Den som på mange vis regnes som pådriver og «far» til vegen var tidligere ordfører Johan Petter Skogseth. Da vegen var et faktum hedret tautringene Johan Petter Skogseth eller «Tautervegens far» med egen bauta. Steinene i bautaen hadde tautringene selv bidratt med.

Bautaen ble avduket av leder i Tautra trafikknemnd, Arnt Grande pinseaften 24.mai 1980.

Selve arbeidet med bautaen er utført av Ivar Pettersen fra Frosta, mens innskrifta på steinen er utført av Johan Moan, Leksvik.

Lesetips:

Jubileumsberetning Tautra Idretts Ungdomslag 1907-2007

September 2018 – Bjørn Olav Juberg

FROSTA KOMMUNE

REGISTRERING AV KULTURMINNER

KLOKKETÅRN – TAUTRA KIRKEGÅRD

Etter ønsker fra tautringene ble spørsmålet om å anlegge en egen kirkegård på Tautra tatt opp i ulike fora. 23.mars 1928 vedtok kommunestyret å opprette en hjelpekirkegård på Tautra. Nødvendige vedtak ble gjort, og arbeidet kom raskt i gang.

Kirkegård med klokketårn sto ferdig i 1929.

Oktober 2018 – Bjørn Olav Juberg

FROSTA KOMMUNE

REGISTRERING AV KULTURMINNER

TAUTRA KAI

Bildet tatt sommeren 2018. Foto: Bjørn Olav Juberg

Tautra kai ble vedtatt bygd av Frosta kommune i 1933 og sto ferdig i 1934 til en kostnad av kr 4000,-. Etter at vegen til Tautra kom i 1979, gikk kaia mer og mer ut av bruk.

Kaia og pakkhuset ble i 1985 solgt til Frosta Laksefarm a/s, og ble i 1999 kjøpt av Johan Lein, Tautra.

Lesetips: Frostaboka bind 11 side 109 –

Gn. 86, bn. 25+26 Tautra kai

Oktober 2018 – Bjørn Olav Juberg

FROSTA KOMMUNE

REGISTRERING AV KULTURMINNER

Tautra fyrlykt

Fyrlykta på Tautra vart etablert i 1906 og er den eldste fyrlykta på Frosta. Fyrlykta har 8 sektorer og to av dem er kvite. De andre sektorene er rød eller grøn og varsler om urent og farlig farvann. Fyrlykta har ei formørkning i løpet av 6 sekunder. Fyrlyktene i dag har elektrisk drift og er automatiserte og uten vakthold.

Lesetips: Frosta – før og no. 2012. Fyrlykter på Frosta.

Gn. 86, bn. 2. Tautra mellom

EU89, UTM-sone 32v: 579981 7051630

November 2018 – Peder Ohlen

FROSTA KOMMUNE

REGISTRERING AV KULTURMINNER

Navneplate, Tautra fyrlykt

Dette er ei plate på taket på fyrlykta på Tautra der det står:

**S.H. Lundh & Co
Christiania**

Disse åttekanta fyrlyktene i støpejern vart produsert i Frognerkilen i Oslo fra 1894. Går ut fra at de to andre fyrlyktene på Frosta er produsert på samme sted.

Lesetips: Frosta – før og no. 2012. Fyrlykter på Frosta.

Gn. 86, bn. 2. Tautra mellom

EU89, UTM-sone 32v: 579981 7051630

November 2018 – Peder Ohlen

FROSTA KOMMUNE

REGISTRERING AV KULTURMINNER

Oljehuset på Tautra

Dette oljehuset står på Kviningen rundt 100 meter sørøst for fyrlykta. Dette oljehuset har spisst tak i motsetning til det på Fånes som har skråtak. I dette huset vart det lagra petroleum på fat for å få lys i fyrlykta. Nå har det elektriske strømnettet tatt over denne drifta av fyrlykta.

Lesetips: Frosta – før og no. 2012. Fyrlykter på Frosta.

Gn. 86, bn. 2. Tautra mellom

EU89, UTM-sone 32v: 580081 7051607

November 2018 – Peder Ohlen

FROSTA KOMMUNE

REGISTRERING AV KULTURMINNER

Fortøyning i Sørhavna på Tautra

Dette kan være en åbord. En åbord er en oppreist påle omgitt av ei steinrøys for å feste landtauet i. Det er støpt et betongdekke på toppen av steinfundamentet og det er merka med "Lein 2005". Dette er den eldste måten å fortøye båter på.

Gn. 86, bn. 5. Sørhamna

EU89, UTM-sone 32v: 580863 7051455

November 2018 – Peder Ohlen

FROSTA KOMMUNE

REGISTRERING AV KULTURMINNER

Cuba, Tautra

Denne bautaen er reist av Trondhjems Seilforening på Tautra. Her har seilforening hytte og en eiendommen på 8 dekar.

Gn. 86, bn. 6. Cuba

EU89, UTM-sone 32v: 581073 7051633

August 2018 – Peder Ohlen

FROSTA KOMMUNE

REGISTRERING AV KULTURMINNER

Fortøyninger ved Cuba på Tautra

I dette området hevdes det at det har vært en åbord. Blant de store steinene her var de satt ned en jernpåle for å feste landtauet i. Åbord er den eldste måten å fortøye båter på. Den østre neset på Tautra heter Åbåten på karta og det viser vel til at det har vært en åbord her.

Litt lenger mot vest fra den nevnte åborden er det et feste oppå en metallbeholder, dette er mulig en fortøyning som Trondhjems Seilforeningen har satt ned.

Gn. 86, bn. 6. Cuba

EU89, UTM-sone 32v: 581084 7051599

November 2018 – Peder Ohlen